PROF. DR.
YUSUF KÜÇÜKDAĞ
ONURUNA
TARİH YAZILARI

Editörler:
Caner ARABACI – Ayşe DEĞERLİ VELET
Barış SARIKÖSE – Bekir ŞAHİN

Kitap Dünyası

Prof. Dr. Yusuf Küçükdağ Onuruna Tarih Yazıları

Editörler:
Caner ARABACI – Ayşe DEĞERLİ VELET
Barış SARIKÖSE – Bekir ŞAHİN

Genel Yayın Yönetmeni:
Mustafa ÇALIŞKAN

KİTAP DÜNYASI YAYINLARI
Yayın No: 500

Bu eserin tüm yayın hakları saklıdır. Yayınevinin/Yazarın izni olmadan eserin herhangi bir bölümü yeniden basılamayacağı gibi, kayıt, fotokopi ve bilgi depolama da dahil elektronik ya da mekanik yöntemle yeniden çoğaltılıp dağıtılması yasaktır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 51889

ISBN: 978-605-351-834-1

Kapak Tasarım: DİZGİMİZANPAJ.COM
Baskı Öncesi Hazırlık: **Mehmet ATEŞ**
meh_ates@hotmail.com

Baskı, Cilt:
Repro Bir Matbaacılık Kağıt Reklam Tasarım Tic. Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sitesi 1514 Cd. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA
Sertifika No: 47381

Aralık 2023 / İstanbul

Kitap Dünyası Yayınları
Alayköşkü Cad. Küçük Sk. Civan Han No. 6/D:4
Cağaloğlu – İSTANBUL
Tel: 0212 514 93 05

www.kitapdunyasi.com.tr
bilgikitapdunyasi@gmail.com

JÖN TÜRKLÜK'TEN "BOZGUN'DA FETİH RÜYASI GÖRMEYE": YAHYA KEMAL BEYATLI

Ertan EMİN*

Giriş

Jön Türklük, Osmanlı Devleti'nde XIX. yüzyılın ilk çeyreğinde ortaya çıkan, başta devlete muhalif olup, son dönemlerinde ise iktidarı ele geçirerek kendilerini laik ve meşrutiyetçi kişiler olarak tanımlayan siyasal bir yapılanma olarak tarih sahnesinde yer almıştır. Yönetime karşı verilen siyasal mücadele, II. Abdülhamid devrinde (1876-1909) daha da artmış bu nedenle Jön Türklük; meşru padişaha karşı verilen siyasal mücadele şeklinde algılanmıştır.

Özellikle II. Abdülhamid'i hedef alan bu grubun amacı, devleti içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmaktır. Ama kendi içlerinde, fikir birliğinin sağlanmadığı aşikârdır. Çünkü başta sadece gazete ve dergi çıkararak verilen mücadele, bazen darbe teşebbüsleri gibi silahlı ayaklanmalara yönelmiş, ayrıca yapılan konferanslarda yönetimi ele geçirme konusunda fikir ayrılıkları söz konusu olmuştur.

Zaman zaman bu kavrama verilen isimler değişse de (Genç Türkler, Jön Türkler, Genç Osmanlılar) aslında her grup, benzer bir amaca hizmet etmeye gayret etmiştir. Dönemin şartları göz önüne alındığında, neredeyse tüm aydınların bu gruplara dâhil olduğunu söylemek mümkündür. Bunlardan biri, kendine has üslubu ile adından sıkça söz ettiren Yahya Kemal Beyatlı'dır.

Beyatlı, bir yandan Türk edebiyatına katkı sağlayan önemli bir şair iken diğer yandan öğretim üyesi, diplomat ve siyasetçi kimliğiyle de ön plana çıkmaktadır. Osmanlı edebiyatının temsilcisi olmasına rağmen, Cumhuriyet

* Dr. KTO Karatay Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi (Misafir Öğretim Elemanı), ertan_mehonik_mkd@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8126-4432.

döneminde benzersiz eserler ortaya koyduğu bilinmektedir. Şiirleri, Türk kültürünün zenginliğini yansıtırken, olaylara tarihi bakış açısı ile yaklaşması, üslubunu daha güçlü kılmaktadır.

Bu çalışmada, Jön Türklük, Yahya Kemal Beyatlı'nın hayatı, aldığı eğitimle Jön Türklere dair bağlantıları ve vatan şairi olma yönüne evrilmesi ele alınacaktır.

Jön Türklük ve Mahiyeti

Jön Türk tabiri, 1828'de ilk kez Charles MacFarlane tarafından *"Genç Türkler"* olarak ifade edilmiştir. İlerleyen yıllarda Mustafa Fazıl Paşa'nın (ö. 1875) *Nord Gazetesi*'nde, 7 Şubat 1867 tarihinde yayımlanan Sultan Abdülaziz'e (1861-1876) hitaben yazdığı mektupta, *"grand parti de la Jeune Turquie"* olarak kullanıldığı görülmüştür[1].

Bu fikrî hareketin temelleri, genellikle Avrupa'dan esinlenerek uygulamaya konulmuştur. Onların düşünce sisteminin altında yatan *"Kanun-ı Esasi"* aslında Avrupa'nın Kameralizm fikrinden yola çıkılarak üretilmiş idi. Bu kavram, XVIII. yüzyıl Avrupası'nda kralların, halkın mülkiyet haklarını garanti altına alması ve eğitimin halka yaygınlaştırılmasının faydalı olduğu düşüncesiyle ortaya çıkmıştır[2]. Osmanlı'da bunun benzeri, Tanzimat Fermanı olarak bilinen 3 Kasım 1839'da Gülhane Hatt-ı Hümâyun'u olarak ilan edilir.

Bu fermanın kabul görmesiyle birlikte insan hakları, hukuk devleti, özgürlük ve demokrasi gibi kavramlar gündeme gelmiş; bunlar sosyal ve siyasal yaşamda önemli denebilecek değişiklikler meydana getirmiştir. Bu nedenle Tanzimat'ın Batılılaşma adına atılmış önemli bir adım olduğu kabul edilmektedir[3].

Yeni Osmanlılar, verdikleri mücadeleler neticesinde, Anayasa'nın ilanı ve padişahın bunu kaldırmakla suç işlediğini vurgulamaları sonucunda içinde yaşadıkları toplumu etkilemişler; onların bu propagandacı yönlerinin ortaya çıkmasından sonra 1889 ve 1908 yılları arasında muhalefeti gerçekleştirecek olan İttihat ve Terakkiye öncülük etmişlerdir[4].

---

1 M. Şükrü Hanioğlu, "Jön Türkler", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XXIII, İstanbul 2001, s. 584.

2 Şerif Mardin, *Türk Modernleşmesi-Makaleler 4*, (yay. haz. Mümtaz'er Türköne-Tuncay Önder), İstanbul 2003, s. 12.

3 Sina Akşin, *Kısa Türkiye Tarihi*, İstanbul 2007, s. 23.

4 Şerif Mardin, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğusu*, İstanbul 1996, s. 448-449.

II. Abdülhamid döneminde yaşanan siyasal gelişmeler ve padişahın izlediği politikalar sonucunda, ülke yönetiminde baskıcı bir politikanın hâkim olması; askeri tıbbiyede okuyan gençlerin bir araya gelerek bu duruma bir çare aramalarına sebep olmuştur. Cemiyetin teşekkülündeki temel neden, aslında Batıya hayranlık duymaktan ziyade *"istibdat"* ile yönetilmeye karşı gelme isteği olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, *"Bu devlet nasıl kurtulur"* sorusundan hareketle yola çıkıldığı görülmektedir. Bu yüzden onlarca kurtuluş, Batıyı örnek almaktan geçiyor ve ivedilikle meşrutiyeti ilan ederek mevcut yönetimin sona erdirilmesini istiyorlardı[5].

İlk Jön Türk gruplarının, özellikle harp okulları ile sivil yüksek uzmanlık gerektiren kurumlarda (mülkiye, tıbbiye ve harbiye vb.) oluşması, bir tesadüf değildir. Çünkü bunlar, II. Abdülhamid döneminde faaliyet gösteren en önemli merkezler durumunda idi. Gençler buralarda oldukça iyi bir eğitim alıyorlar, yabancı diller öğrenerek Avrupa'nın ekonomik ve politik yaşamlarına dair bilgi alıyorlardı[6].

Yukarıda zikredilen okullarda gizli komiteler kuran bu yapı, 1896'da padişahı devirmek için bir darbe girişimi hazırlamıştı. Bunu düzenleyenler, kısa bir süre sonra polis tarafından yakalanarak mahkemeye çıkarılmış; onların ülkenin uzak bölgelerine sürgün edilmeleri yönünde hüküm verilmiştir. Bunların bir kısmı Paris, Cenevre ve Kahire'ye kaçmayı başarmış; burada daha etkin bir biçimde yeniden örgütlenerek Cemiyetin yurt dışı şubelerinin kurulmasında rol oynamışlardı[7]. Ahmet Rıza Bey'in (ö. 1930), Aralık 1895'te Paris'te yayımladığı *"Meşveret"* gazetesi, bu duruma örnek olarak verilebilir. Başlangıçta Türkçe yayımlanan gazete, Fransızca ek yayımlama kararı almıştır. Ahmet Rıza Bey, aynı zamanda dönemin pozitivist yayın organı olan *"Revue Occidentale"* gazetesinde de yazılar yazıyordu. Bu nedenle *Meşveret* gazetesi, uluslararası basında adından söz ettirme imkânı bulmuştur.

Jön Türkler'in Avrupa'daki yayınsal eylemleri, padişahın keyfini iyiden iyiye kaçırmıştı. Çünkü iş bununla kalmıyordu. Jön Türkler'in gazete ve broşürleri, Osmanlı Devleti'nin sınırları içine girip sivil-asker aydınlar ara-

---

5 Taner Aslan, "İttihâd-ı Osmanî'den Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'ne", *Bilig*, S. 47, (2008), s. 81.

6 Yuriç Asatoviç Petrosyan, *Sovyet Gözüyle Jöntürkler*, (çev. Mazlum Beyhan-Ayşe Hacıhasanoğlu), Ankara 1974, s. 175-178.

7 Orhan Örs, "Kuruluşundan Birinci Dünya Savaşına Kadar İttihat ve Terakki Cemiyeti", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 51, (2013), s. 692.

sında fikirlerini yayması onu telaşlandırıyordu. Ayrıca makalelerini, sadece Türkçe değil, farklı dillerde büyük Avrupa gazetelerinde de yayımlıyor olmaları, birçok ülkenin kamuoyunda, Abdülhamid rejimi aleyhinde ortam hazırlıyordu[8].

Tüm bu gelişmelerle birlikte 1900'lü yıllara gelindiğinde, bu grup üyelerinin kadrosu köklü bir değişikliğe uğramıştı. 1908'de meydana gelen Makedonya olaylarında, subayların da işin içine girmesiyle birlikte siyasal bir parti kurularak yönetim ele geçirilmiş ve faaliyetlere bu yönde devam edilmişti.

Yahya Kemal Beyatlı'nın Aldığı Eğitim

Yahya Kemal Beyatlı, bir Balkan şehri olan bugün de hâlâ Türklüğün derin izlerini taşıyan Üsküp'te, büyük validesi Âdile Hanım'ın İshakıyye Mahallesi'nde bulunan konağında 2 Kânunuevvel (Aralık) 1884'te dünyaya gelmiştir[9] (Fotoğraf 1-2).

İstanbul'un fethinden 61 yıl önce yani 1392 yılında Yıldırım Bayezid Han (1389-1403) döneminde, Turhanoğulları akıncı beylerinden Paşa Yiğit Bey (ö. 1456) tarafından fethedilen Üsküp'e, zamanla geliştirilip bir Osmanlı şehir kimliği kazandırılmıştır. Falih Rıfkı, hatıralarında Balkanlardan bahsederken bu şehre *"Eyüp kadar Türk olan Üsküp"* şeklinde hitap etmektedir[10].

Balkanlara yerleşen Türklerden eski ve asil bir ailenin oğlu olan şairin babası, bir müddet Üsküp belediye reisliği ve İzmir'de hakimlik yapmış, adliye memuru olan Nişli İbrahim Naci Bey'dir. Annesi, divan şairi Leskofçalı Galibin yeğeni, Leskofçalı İsmailpaşazade Dilaver'in kızı Nakiye Hanım'dır. Bu aristokratik ailenin en bilinen büyüğü, III. Mustafa devrinde (1757-1774) Rumeli sancak beylerinden Şehsuvar Paşa'dır ki, şairin soyadı olan *"Beyatlı"* bu Şehsuvar kelimesinin Türkçeleştirilmiş şeklidir[11].

Esas adı Ahmet Agâh olan şair, ilk şiirlerini Mehmet Agâh, Süleyman Sadi gibi müstear adlar kullanarak yayımlamıştır. Sonradan benimsediği Yahya Kemal adı, aslında bir lakaptır[12].

---

8 Petrosyan, *aynı eser*, s. 181-182, 197.

9 Yahya Kemal Beyatlı, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsî ve Edebî Hâtıralarım* (Kısaltma: *Hatıralar*), İstanbul 1986, s. 2; H. Yıldırım Ağanoğlu, *Üsküp Kitabı*, İstanbul 2008, s. 85.

10 H. Çetin Arslan, *Türk Akıncı Beyleri ve Balkanların İmarına Katkıları*, Ankara 2001, s. 109; Hilmi Yücebaş, *Bütün Cepheleriyle Yahya Kemal Hatıraları-Şiirleri*, İstanbul 1962, s. 49.

11 Yücebaş, *aynı eser*, s. 12.

12 Mustafa Özbalcı, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Ankara 1996, s. 9.

Yahya Kemal, beş yaşında iken (1889) Üsküp'te Sultan Murat Camii (Fotoğraf 3) mihrabının arkasında bulunan *"Yeni Mektep"* denilen mahalle mektebinde eğitim hayatına atılmıştır. Hatıralarında bu mektebi şöyle tasvir eder: *"450 yıllık bir mektepti. Fatih Sultan Mehmed'in babası II. Murad'ın Üsküp'ün ortasında bir tepe üstüne yaptırdığı caminin yanındaydı ve onun vakfıdır. Yeri hiç değişmemiştir. Üsküp Çarşısı içinden bir yokuşla çıkılarak varılan mektebin içinde Gani Efendi'nin arkasında öğrencilerin oturması için ayrılmış softalar vardır. Öğrenciler evden getirdikleri minderlere otururak bu softalardan ders alırdı"*. Beyatlı, bu mektepte birkaç sene eğitim görmüş fakat okumayı çok iyi öğrenememiştir. Yedi yaşına geldiğinde, Mısırlı Ahmed Eyüp Paşa'nın (ö. 1893) tesis ettiği *"Mekteb-i Edeb"* isimli modern bir okula geçmiştir. Burada Selanikli Galip Efendi adında bir hocadan dört yıl ders aldığı bilinmektedir[13]. Yeni geçtiği okulda, hızlıca temel bilgileri öğrenen ve okumayı bir hayli ilerleten şair, bu iki mektebi kıyaslarken, *"Yeni mektepten Mekteb-i Edebe geçişim Şarktan Avrupa'ya geçişim gibi oldu"* demektedir[14].

Üsküp İdadisi'ne 1895'te başlayan Yahya Kemal'in, Muallim Ali Galib Efendi'den Fransızca ve Hesap; Akaid Muallimi Abdurrahim Efendi'den Arabî ve Tarih; Muallim Hasan Efendi'den Farisî ve Coğrafya; Lisan-ı Türkî muallimi Hasan ve Şevki efendiler gibi âlimlerden ders aldığı bilinmektedir. Eş zamanlı olarak İshak Bey Camisi'ndeki medresede Arapça ve Farsça dersleri de okumaktaydı. Kuvvetle muhtemel bu dönemde, medresede müderrislik yapan Haydar Efendi'den ders almış olmalıdır.

Teselya Harbi'nin (1897) başlaması sonucunda, ailesiyle birlikte Selanik'e göç etmek durumunda kalan şair, eğitimine Selanik İdadisi'nde devam etmiştir. Annesinin rahatsızlığı üzerine Üsküp'e dönülmüş; validesi burada vefat etmiştir (1897) (Fotoğraf 4). Bir süre eğitimine ara veren Beyatlı, 1899'da Rufâî Dergâhı'na (Fotoğraf 5) devam etmiştir. Şairin küçük kardeşi Reşat Beyatlı, ağabeyinin ölümünden sonra yayımladığı bir yazısında: *"Halk arasında Gazî Baba diye anılan, hakîkatte Yavuz Sultan Selim ve Kanûnî zamanında Üsküp kadılığında bulunan Tezkiretu'ş-şuarâ'nın müellifi, mâruf ve şâir Âşık Mehmed Çelebi'nin türbesi altında bir Rufâî tekkesi vardı ki şeyhi, şâir Sâdeddin Efendi idi. Yahya Kemal 13-14 yaşlarında iken bu tekkeye muntazam devam ederdi. Demek ki, merhumun ruhundaki şiir ve edebiyat duygularını bu şeyh Sâdeddin*

---

13 Yücebaş, *aynı eser*, s. 9-12.

14 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 29.

uyandırmıştır. Çünkü bu zattan günlerce Fârisî dersi almıştı" şeklinde açıklamada bulunmuştur[15].

Ailesinin yanından 1902'de ayrılarak halasının oğlu; aynı zamanda Üsküp'ün fatihi Paşa Yiğit'in ahfadından olan Hunbaracızade Yaşar Bey'in Serava/Serova kenarındaki konağına taşınmıştır. Bu zat, aynı zamanda Butel Çiftliği'nin de sahibi olup, kendisini 1902 yılında eğitimini tamamlamak üzere İstanbul'a göndermiştir[16].

Yahya Kemal ve Jön Türklük

Beyatlı, Jön Türkler'in kimliği ve düşünceleri hakkındaki malumatı; ilk kez Selanik'te babasının arkadaşları ile içinde yer aldığı bir zümreden öğrenir: *"Emanuel Karasu Efendi'yi o zaman yakışıklı, genç bir avukat olarak bu zümrede görmüştüm. 12 yaşında bir çocuk olmama rağmen babam bunlarla buluştuğu zaman beni de götürürdü. Bu zevatın içtimalarında ilk defa Murad Bey'in, Jön Türk sözlerini ve padişaha karşı manidar bazı tarizleri işitmiştim. Memlekette Yunan Harbinden başka gizli bir cereyan geçtiğini hissetmiştim. Aynı zamanda Selanik gençlerinden bazılarının Paris'e firar ettiklerini ve bunlardan birinin Halil Efendizade Emin Bey gibi büyük, pek büyük Namık Kemal gibi büyük bir adamın İstanbul'dan Paris'e kaçtığını ve peşinden birçok genci sürüklediğini, Avrupa'dan memlekete gizli gizli gazeteler girdiğini mübhem ve tahlil edemediğim bir sır olarak öğrenmiştim. Bu muhitte Teselya'daki muvaffakiyetimiz had safhada iken hayli bariz padişah aleyhtarlığı vardı."* şeklinde ifade eder. Padişah aleyhtarlığının çocuk zihninde uyandırdığı etkiyi de aktarır; *"Bir gün babam ve arkadaşları Kule Kahvesi'ne yakın olan evimizin bahçesinde, denize karşı rakı içerlerken söze karıştım: 'Askerlerimiz Yenişehir'i, Dömeke'yi bu kadar memleketi fethettiler, alçak Abdülhamid hepsini Yunan'a verecek' diyiverdim. Babam ve arkadaşları söylediklerim konusunda korktular ve aralarında geçmiş olan sözlerin bir çocuk kafasındaki tesirine şaşırdılar"*[17]. Buradan hareketle Yahya Kemal'in politikaya küçük yaşta ilgi duymaya başladığını ve çevresindeki olaylardan etkilendiğini söylemek mümkündür.

---

15 Önder Göçgün, "Yahya Kemal'in Biyografisi", *Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, XIV, Ankara 1983, s. 11. Geniş bilgi için bk. Âdem Ceyhan, "Üsküplü Mutasavvıf-Şair Sâdeddin Sırrî Hayatı, Bazı Yazı ve Şiirleri-II", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, XI/1, (2013), s. 429-430.

16 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 66-67.

17 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 59-60.

Üsküp İdadisinde iken Namık Kemal'in *Vatan Yahut Silistre*'sini, *Akif Bey*'ini okumuş; fakat fikir ve malumat olarak ilk politika hevesini Üsküp'te Ragıb Efendi'den almıştır. Bu zat, okumaya meraklı, çok vakur bir genç olup, aynı zamanda vilayet merkezinin polis kısmında kâtip olarak görev yapmaktaydı. Ragıb Efendi'nin teşviki ile Namık Kemal'in kitapları dışında; Abdülaziz'in hal'ini, Mithat Paşa'nın şahsiyetini, Ali Suavi Vakasını, Taif Faciasını Jön Türklüğün Avrupa'da zuhurunu, çıkardığı gazetelerin isimlerini, Murad Bey'in Paris'e firarını ve sonra avdetini, hasılı Türkiye'deki liberal cereyanın safhalarını öğrenmiştir. Ayrıca Ragıb Efendi'nin, Jön Türk eseri olan *Hareket* isimli risalesinin kendisine okumak için verildiğini ifade etmiştir[18].

Tüm bu olaylar cereyan ederken, İstanbul'da Robert Koleji'ne devam etmeyi düşünür. Ama Sarıyer'de misafir olarak kaldığı akrabasının konağında Paris'ten gelmiş ve zabitlikten ayrılmış bir genç olan Şekib Bey'in[19] Avrupa'ya dair sohbetlerinin tesiri altında kalır ve dönemin aydınlarından biri olan Rıza Tevfik'in bir sözünü anımsar: *"Milletin her ferdi bir defa Avrupa seyahatine çıkmalıdır, bir vatandaş oradaki kaldırımları görse mahz-ı hayırdır"* diyen Rıza Tevfik, açıkça Avrupa'nın üstünlüğünü vurgulamaktaydı[20]. O dönem aydınlarının çoğunun bu ve buna benzer düşünceye sahip oldukları bilinmektedir.

Bunlardan etkilenerek Paris'e gidişini şu şekilde anlatır: *"1902 senesinde, 18 yaşındaydım. Alafranga neslin birçok çocukları gibi bir Paris sevdasına tutulmuştum. Memleketi zindan, Avrupa'yı nurlu bir alem gibi görüyordum. İstanbul'un hafiyelik havasından ürkmüştüm. Eski şark'ın göreneklerini kollayan binlerce insanın bakışları beni isyan ettiriyordu. Kendi milli muhitimin cenderesinden kurtulmak; Tevfik Fikret'in şiirlerinde ve Halit Ziya'nın nesrinde Fransızcadan tercüme edilmiş romanlarda gördüğüm aleme atılmak istiyordum. Gönlümü Paris'e çeken diğer bir sebep de Jön Türklüktü."*[21]. Görüldüğü üzere o dönemde yaşanan olaylar, şairin yaşadığı çevre ve etrafındaki kişilerin yönlendirmeleriyle Jön Türklüğe olan ilgisinin başlaması ve gençliğin verdiği heves, Paris'e firar etmesine sebep olmuş idi.

---

18 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 61-63.
19 Komisyon, *Yahya Kemal Beyatlı Bibliyografyası*, Ankara 2008, s. 11.
20 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 210-211.
21 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 74-75.

Paris'e gittiği 1903 Eylülü'nün ilk günlerinde, Ahmed Rıza (ö. 1930), Doktor Abdullah Cevdet (ö. 1932), Doktor Nazım (ö. 1926) ve Hüseyin Siret (ö. 1959) gibi Jön Türklerle tanıştı. Arkadaşı Doktor Nazım'dan aldığı kitaplar ile küçük bir Jön Türk kütüphanesi kurdu. Fransızca öğrendikten sonra Mallarme, Verlaine, Moreas vesair sembolistlerin şiirlerine de merak sardı. Meaux Koleji'nden 1904'te ayrılıp, Quartier Latin'e yerleşerek 1912'ye kadar Paris'te kaldı. Fransa'da geçirdiği yılları hatıratında şöyle ifade etmektedir: *"Burada dinsizliğim arttı. Jaures, Pressence, Vaillant, Alman anarşist Sebastian Faure ve Malato'nun nutuklarını hararetle dinliyordum. Dinsizlik ve ihtilalcilik heveslerim arta arta anarşist Jean Grave'nin Temps Nouveaur Gazetesi'nin ateşli bir kaari'i ve müfrit bir tilmizi olmuştum. Bu düşünüşde yeni bir tarzda kekelediğim bazı mısraları Doktor Abdullah Cevdet görmüş ve pek ziyade beğenmişti"*[22].

Anlaşılacağı üzere Beyatlı, Paris'e gitmeden önce yetişmiş olduğu Türk ve İslam kültür çevresine yabancılaşmaya hazırdı. Jön Türkler, özellikle dini duygular ile ahlakı çökertmek için bu bölgede faaliyet gösteriyorlardı[23].

Jön Türklerin içlerinde bir müddet kalan ve onların kendi aralarındaki çıkar çatışmalarını, fikir ayrılıklarını gören Yahya Kemal, bu sevdasından vazgeçmiş ve bu grubu, *"Berlin Muahedesinin yaraları kapandıktan sonra kendine göre bir siyaset tutan bir idare usulü kuran Sultan Abdülhamid-i Sani'ye karşı İstanbul'un yüksek mekteplerinde ve sonra Paris'te bir zümre tarafından girişilen muhalefet hareketi"* olarak tanımlar. Ayrıca Genç Türklüğü, 1903 yılında hem fikir hem de fiil sahasında bir hiç olarak gördüğünü, amaçları olan *Kanun-ı Esasi*'yle meşgul olmadıklarını, her fikirden her zümreden insan unsurunun yer alması ve Enver Paşa'nın (ö. 1922) onlara dostane yaklaşması, istediklerini yaptırması sonucunda İttihat ve Terakki'nin başarılı olduğunu ileri sürmüştür. Türkiye'de siyasî fikirlerin Jön Türk hareketi ile başladığına dair düşüncenin de doğru olmadığını, *"Mamafih bu mütearife kökünden yanlıştır. Jön Türklük arkasındaki Tanzimat Devri ve onun arkasında Selim-i Salis Devri, çok muayyen siyasi fikirlerin kaynaştığı, coştuğu, Osmanlı cemiyetinde insanları hırs ve kinlerle ikiye ayırdığı devirlerdi"* şeklinde ifade etmekteydi[24].

Daha sonra Paris Ecole Libre des Sciences Politiques'e[25] devam eden şair, burada Orta Çağ Türkoloji tahsili için ona cesaret veren tarihçi Albert So-

---

22 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 111-112; 200-201.

23 H. Ömer Özden, "Bir Ahlâk Problemi Olarak Yabancılaşma ve Yahya Kemal", *İlahiyat Akademi Dergisi*, S. 3, (2016), s. 105.

24 Beyatlı, *Hatıralar*, s. 170-202.

25 Komisyon, *aynı eser*, s. 11.

rel'in etkisi altında kalmıştır[26]. Hatta hocası Sorel'in anlattığı tarzda *"tarih ortasında Türklüğü aramak"* sevdasına tutulmuştur. Ancak bunu başarabilmek için çok çalışmak gerektiğini anlamıştır. Çünkü sınıf arkadaşlarından ilmî, hatta zihniyet olarak da çok geride kaldığını idrak etmişti[27]. Fransa'dan II. Meşrutiyet'in ilanı sonucunda (1908) oradan mezun olmadan, fakat zengin bir tarih ve kültürle İstanbul'a dönmüştür[28].

Yahya Kemal'in milliyetçilik duygularının bilinçli bir biçimde, Paris'te uyanmaya başladığını ifade etmek gerekir. Genç yaşta Paris'e giden Yahya Kemal, orada faaliyet gösteren Jön Türklerin Abdülhamid'e karşı oluşları, milliyetçilik gibi gelmiştir. Fakat Fransa'da kaldığı yıllarda, ulusçuluk akımlarını yakından tanıma şansı bulan şair, Osmanlı Devleti içinde yer alan Bulgar, Yunan ve Sırpların ayaklanmalarından gerekli dersleri çıkararak, Türk Milliyetçiliği anlayışına yönelmiştir[29].

Çünkü o, *"bu memleketin Türkçeyi ana dili gibi konuşan Müslümanları; akıllarını başlarına bir an evvel devşirirse Avrupa'nın bütün uyanan milletleri gibi, millî bir lisan, millî bir mektep, millî bir vicdan, millî bir iktisad, millî bir taksîm-i a'mâl sâhibi olurlarsa kurtulurlar"* kanaatindeydi[30].

Yahya Kemal, Türk zaferlerini, tarihini, dinini, toplumsal karakterini, sanatını, Türkçesini ve mûsikîsini eserlerinde konu edinerek millî duygularını yeşerten bir çaba içinde olmuştur. Akıncı, Mohaç Türküsü, İstanbul Fethini Gören Üsküdar, İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye Gazel, Selimname, Süleymaniye gibi birçok eser kaleme yazmıştır[31]. Bunlardan biri olan *Akıncı* şiirinde;

"Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik;

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ak tolgalı beylerbeyi haykırdı: İlerle!

Bir yaz günü geçtik Tuna'dan kafilelerle..." (Belge 1)[32] şeklinde devam eden Niğbolu Muharebesi'ne ithafen yazdığı bu şiirinde Osmanlı Devleti'nin Tu-

---

26 M. Orhan Okay, "Yahya Kemal Beyatlı", *DİA*, VI, İstanbul 1992, s. 36.

27 Özden, *aynı makale*, s. 106.

28 Okay, *aynı makale*, s. 36.

29 Yunus Emre Tansü-Neslihan Bolat Bozaslan, "Yahya Kemal Beyatlı'nın Siyasal Portresinin Ana Çizgileri", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VI/12, (2016), s. 110.

30 Yahya Kemal Beyatlı, *Eğil Dağlar*, İstanbul 1988, s. 87.

31 Özden, *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yahya Kemal*, Ankara 2001 s. 200.

32 BCA, 4901-24-119-2.

na Nehri üzerinde bulunan Niğbolu Kalesi yakınlarında Haçlı Ordusu'na karşı yaptığı savaşı ve mutlak Osmanlı zaferini ele almış; savaş tecrübesine sahip Türk akıncılarının zafere katkılarını dile getirmiştir.

Bu durumda Beyatlı'nın, tarihe olan bakış açısını, geleceğe bırakılması gereken bir miras olarak ele aldığını bu nedenle kaleme aldığı şiir ve yazılarında bu fikirlerini aktaran bir tarih düşünürü olduğunu ifade etmek mümkündür[33].

Şair, İstanbul'a döndüğü sırada; Darüşşafaka'yı 1912'de yeni bir tedris heyetiyle uhdesine alan Sâtı Bey (ö. 1969)[34], bir mektup göndererek tarih ve edebiyat derslerini ona verdiğini bildirmiştir[35]. Böylece ilk kez hocalık yapma fırsatı bulan Beyatlı, çok geçmeden Medresetü'l Vâizîn'de Medeniyet Tarihi dersini okutmaya başlamış ve İslam Medeniyeti üzerindeki yeni görüşleri genç talebelerin ilgisini çekmiştir[36].

Bu sıralarda Yahya Kemal, Türk Ocağı ve Bilgi Derneği'nde düzenlenen dil ve terim münazaralarına da katılıyordu. Münazarada gösterdiği üstün başarıdan dolayı Ziya Gökalp (ö. 1924), onu takdir ederek Dârülfünûn'un tarih müderrisliğine tayin ettirdi. 1915-1918 yılları arasında Eski Dârülfünûn'da sırasıyla Medeniyet Tarihi, Garp Edebiyatı Tarihi ve Türk Edebiyatı Tarihi gibi dersleri okutan şair, Türkçe'ye özen gösterir ve şiirde kelimeleri halkın verdiği sese göre kullanmaya dikkat ederdi. Dönemin aydınları, onun şiirlerine eleştiride bulunduklarında onlara: "*Ben, Türkiye Türklüğünün tekevvünü bahsinde edinmiş olduğum itikada bağlıyım; Türkçemizin, mimarimizin, musikimizin, güzel hat sanatımızın iyi anlaşılması, iyi duyulması ve benimsenmesi taraftarıyım*" cevabını vermiştir[37].

Beyatlı, ilk şiir denemelerini, sekiz yaşında iken hatıralarında sıkça söz ettiği "*Rakofça'daki Kırcı Eğlencelerinde*" yazmıştır[38]. İlerleyen zamanlarda

---

33 Özden, *aynı makale*, s. 141.

34 Manastır'da kaldığı yıllarda İttihat ve Terakki Cemiyeti üyeleriyle beraber çalışan, ancak cemiyete üye olmayan II. Meşrutiyet döneminde Osmanlı'nın ünlü eğitimcisi. Geniş bilgi için bk. Ş. Tufan Buzpınar, "Sâtı' el-Husrî", *DİA*, XXXVI, İstanbul 2009, s. 176.

35 Nihad Sami Banarlı, *Yahya Kemal'in Hatıraları*, İstanbul 1960, s. 53-54.

36 Yücebaş, *aynı makale*, s. 13.

37 Banarlı, *aynı eser*, s. 53.

38 Rakofça Çiftliği'nin nerede olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Kanaatimce o dönemde çiftliklerin yoğun olduğu günümüzde Butel olarak adlandırılan ilçede yer alması muhtemeldir.

Türk dili, Türk tarihi gibi konularda gazete ve dergilerde yazılar yazmıştır. Süleyman Sadi mahlasıyla *"Çamlar Altında Muhasebe"* başlığı altında yazmaya devam etmiştir. Diğer şiirleri; *Yeni Mecmua, İnci, Dergâh, İstanbul Akademi, Resimli Hayat* dergilerinde; *Akşam, Cumhuriyet* ve *Hürriyet* gazetelerinde; Muhtelif antolojik edebiyat ders kitaplarında yayınlanmıştır. Şiirlerinde genellikle vatan sevgisi, millilik, aşk, özlem gibi konuları ele almıştır[39]. Bir taraftan da *Peyâm-ı Edebî* (1919), *İleri* (1919-1921), *Tevhîd-i Efkâr* (1920-1921), *Pâyitaht* (1921), *Yarın* (1921-1922), gazetelerinde tarih ve edebiyat hakkındaki görüşlerini makaleler halinde yayımlarken diğer taraftan Anadolu'da başlayan Millî Mücadele hareketlerini de aynı gazetelerde ve *Dergâh* (1921) mecmuasında çıkan yazılarıyla desteklediği bilinmektedir. Sonraki yıllarda önceki makaleleri *Edebiyata Dâir*, ikinciler ise *Eğil Dağlar* kitapları içinde yer almıştı[40]. Yine bu dönemde Ankara'ya gelerek Millî Mücadele kadrosuna katılarak Lozan'a giden barış delege kurulunda müşavir üye olarak görev yaptı (1922). Ayrıca *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinin başyazarı olmuştur[41].

Yahya Kemal'in *"İstiklal Harbi Yazıları"* alt başlığı ile yayımlanan *Eğil Dağlar* adlı kitabında *"Eski Saltanat ve Yeni Millet, Siyasîler, Onun Sesi, Bir Düşünce, İki Yol, Asıl Siyaset, Vaziyet, Millî Fikirler, Misâk-ı Millî, Ahvâl, Mustafa Kemal Paşa, Yunan Buhrânı, Beklenen Taarruz, Bugünkü İdâremiz, Eğil Dağlar, İstanbul'da Bekaamız, Kral Sahnesi, 23 Nisan, Çâre-i Hal, İstiklâl Hissimiz, Yeni Türk Rûhu I-II, Ankara ve Atina, Sulhün Yegâne Çaresi"* gibi makalelere yer verilmiş olup, bu yazılarda İstiklal Savaşı, Batılı devletlerin durumu, Yunanlılar ve Yunan Ordusu'nun durumu, Mustafa Kemal Paşa ve Ankara Hükümeti gibi konular ele alınmıştır[42].

Vefatı

Şair, Dârülfünûn'dan ayrıldıktan sonra 1922 yılında Lozan Murahhas heyetine müşavir olarak alınmış, ayrıca II. Meclise Urfa milletvekili (1923) olarak seçilmiştir. 1925 yılında Türk-Suriye hudut komisyonunda azâ olarak görev almış, Varşova (1926-1929)[43], Lizbon (1931)[44], Madrid (1929-1932)[45]

---

39 Yücebaş, *aynı eser*, s. 49.
40 Okay, *aynı eser*, s. 36.
41 Komisyon, *aynı eser*, s. 11.
42 Beyatlı, *Eğil Dağlar*, İstanbul 1988.
43 BCA, 030-018-01-01-018-26-15.
44 BCA, 030-18-01-02-3-30-13.
45 BCA, 030-18-01-02-01-14-39.

elçilikleri gibi görevlerden bulunduktan sonra 1947 yılında Pakistan'a[46]; Türkiye'nin ilk büyükelçisi olarak tayin edilmiştir. 1935-1942 yılları arasında Tekirdağ, Tekel Genel Müdürlüğü'ne tayininden dolayı İstanbul milletvekilliğinden çekilen Hüsnü Kortel'in yerine, İstanbul milletvekilliğine (1943-1946) atanmış[47]; aynı zamanda 23.06.1943'te 400 lira ücretle C.H.P Güzel Sanatlar Bürosu müşavirliğine tayin edilmiştir[48]. Bu görevin ardından bir yıl sonra emekliye ayrılmıştır. Yahya Kemal Beyatlı hiç evlenmemiş ve ömrünün kalan kısmını İstanbul Park Otel'de kendisine ayrılan dairede dostları ve hayranları arasında geçirmiştir. Birkaç yıl sonra hastalanan şair, 1 Kasım 1958 Cumartesi günü kaldırıldığı İstanbul Cerrahpaşa Hastanesi'nde vefat etmiştir. Vasiyeti gereği özel izinle Rumelihisarı Mezarlığı'na defnedilmiştir[49].

Sonuç

Yahya Kemal Beyatlı, 1392 yılında fethedilip bir Osmanlı şehri haline getirilen Üsküp'te dünyaya gelmiş; çocukluk yıllarını, bu coğrafyada geçirmiş ve temel eğitimini burada almış idi.

Bir gençlik hevesiyle pek çok Osmanlı aydını gibi Jön Türk akımına kapılmış ve 1903-1912 yılları arasında Paris'e kaçmıştır. Yurt dışında geçirdiği bu zaman zarfında geride bırakmış olduğu memleketinde II. Meşrutiyet'in ilanı, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna'yı ilhakı (1908), 31 Mart Vakası (1909), II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi (1909), Arnavutluk İsyanı (1910), 1911-1912 Osmanlı-İtalya Savaşı, 1912-1913 Balkan Savaşları ile buna müteakiben Arnavutluk'un bağımsızlığı gibi birçok siyasi gelişme yaşanmıştır.

Teknik anlamda *"Bozgunda Fetih Rüyası Görmek"* olumsuz bir durumda gerçeği kabullenmeme, reddetme yönüne gitme, yok sayma şeklinde ifade edilebilir. Diğer bir deyişle, yaşanılan olayların Türk aydınları üzerinde yarattığı sızı ve kabullenemeyiş olarak ifade edilebilir. Bu tür durumlarda çöken, işlenmez hale gelen her şey, insanda bir umut ışığı oluşturur.

Paris'te geçirdiği yıllarda başta Jön Türkler ile iş birliği içinde olmuş olsa da gerçekte amacın ne olduğunu fark etmiş; kendini oradan soyutlaştırıp

---

46 BCA, 030-018-01-115-81-15.
47 BCA, 030-10-72-506-8.
48 BCA, 387-1637-4. Yahya Kemal Beyatlı'nın Sicil Dosyası.
49 Komisyon, *aynı eser*, s. 12.

Batı Edebiyatı ve bilime vermiştir. Burada fark ettiği Türklük ve Müslümanlık değerleri aslında kendinde var olan kimliği bulmasına da bir vesile olduğu söylenebilir. Orada aldığı eğitim, tanıştığı Fransız yazar ve tarihçilerden ilham alarak geri dönmüştü. Bozgunda fetih rüyası, aslında kökler üzerinde yeni bir diriliş, yeni bir şahlanış özlemidir. *"Evlad-ı Fatihan"*dan olan Yahya Kemal, Paris'in bohem hayatını yaşarken Üsküp ezanları kulağında çınlıyor, Fransız gençliği XVII. yüzyılda Fransız şiirini öğrenip köklerine dönüş çabası harcarken kendisinin çok daha yüce kökleri, değerleri olduğunun farkına varıyordu. O kökleri, Batı hayranlığıyla birleşen bozgun karşısında kafalarda diriltmek, *"bin atlı ile dev gibi bir orduyu"* yenecek iradeyi harekete geçirmek gerekiyordu. Temel değerler, kültür ve kan aynı idi. O temel değerlerle okumuşların bağını kurmak, çalışma, vatan ve devlete hizmet şevkini canlandırma demekti. Dün sayıca az olan atalar, büyük işleri o şevkle kazanmışlardı. Köklerle bağ, susamış dal ve yaprakların, hayat suyuna kavuşması demekti. O bağı da *"şairleri haykıran millet"* yani ölüme, esarete teslim olmayan toplum olabilmek için kendine de hatırlatma, geçmişle bağ kurma görevi veriyordu.

En olumsuz yıkım demlerinde canlanacak, moral değerler üzerinde dirilecek toplum, yeniden cihan çapında başarılara imza atabilirdi. Onun için bozgunun zifiri karanlık zamanlarında *"Fetih rüyasını"* gördü, hatırlattı. Bu yönü ile bir anda kaybedilen Üsküp'e, Selanik'e, Balkan fatihlerine kültürel borcunu ödemeye gayret etti.

O, vatan düşmanlarının kültürünü telkin eden, türküsünü söyleyen etki ajanı olmamalıydı. Şair, karanlıkta kalan zihinleri, bunalan yürekleri aydınlatan ışık olmalıydı. Yahya Kemal, *"Bozgunda fetih rüyası"* görerek, görevini yerine getirdi. Sadece bu yönü ile insanlara hayal kurmayı, ümitvar olmayı hatırlatması bile, edebiyat tarihinde ölümsüz bir tahta kurulmayı hak ettirecek özellik durumundadır.

Kaynakça

1. Arşiv Kaynakları

1.1. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

BCA, 4901-24-119-2; 030-018-01-01-018-26-15; 030-18-01-02-3-30-13; 030-18-01-02-01-14-39; 030-018-01-115-81-15; 387-1637-4; 030-10-72-506-8.

2. Diğer Kaynaklar

Ağanoğlu, H. Yıldırım, *Üsküp Kitabı*, Fide Yay., İstanbul 2008.

Akşin, Sina, *Kısa Türkiye Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2007.

Arslan, H. Çetin, *Türk Akıncı Beyleri ve Balkanların İmarına Katkıları*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001.

Aslan, Taner, "İttihâd-ı Osmanî'den Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyeti'ne", *Bilig*, S. 47, (2008), s. 79-120.

Ayverdi, Ekrem Hakkı, *Avrupa'da Osmanlı Mimârî Eserleri Yugoslavya III*, Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 2000.

Banarlı, Nihad Sami, *Yahya Kemal'in Hatıraları*, Türk Fethi Cemiyeti Yay., İstanbul 1960.

Beyatlı, Yahya Kemal, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyasi ve Edebi Hatıralarım*, Fetih Cemiyeti Yay., İstanbul 1986.

Beyatlı, Yahya Kemal, *Eğil Dağlar*, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, İstanbul 1988.

Buzpınar, Ş. Tufan, "Sâtı' el-Husrî", *DİA*, XXXVI, İstanbul 2009, s. 176-178.

Ceyhan, Âdem, "Üsküplü Mutasavvıf-Şair Sâdeddin Sırrî Hayatı, Bazı Yazı ve Şiirleri-II", *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, XI/1, (2013), s. 427-445.

Hanioğlu, M. Şükrü, "Jön Türkler", *DİA*, XXIII, İstanbul 2001, s. 584-587.

Komisyon, *Yahya Kemal Beyatlı Bibliyografyası*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2008.

Mardin, Şerif, *Yeni Osmanlı Düşüncesinin Doğusu*, İletişim Yay., İstanbul 1996.

Mardin, Şerif, *Türk Modernleşmesi-Makaleler 4*, (yay. haz. Mümtaz'er Türköne-Tuncay Önder), İletişim Yay., İstanbul 2003.

Morten, Antonino, *Sultan II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümü*, 90436.

Okay, M. Orhan, "Yahya Kemal Beyatlı", *DİA*, VI, İstanbul 1992, s. 35-39.

Göçgün, Önder, "Yahya Kemal'in Biyografisi", *Ölümünün 25. Yılında Yahya Kemal Beyatlı*, S. 14, Türk kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara 1983, s. 11-17.

Örs, Orhan, "Kuruluşundan Birinci Dünya Savaşına Kadar İttihat ve Terakki Cemiyeti", *Atatürk Yolu Dergisi*, S. 51, (2013), s. 679-716.

Özbalcı, Mustafa, *Yahya Kemal'in Duygu ve Düşünce Dünyası*, Akçağ Yay., Ankara 1996.

Özden, H. Ömer, *Estetik ve Tarih Felsefesi Açısından Yahya Kemal*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001.

Özden, H. Ömer, "Bir Ahlâk Problemi Olarak Yabancılaşma ve Yahya Kemal", *İlahiyat Akademi Dergisi*, S. 3, (2016), s. 101-112.

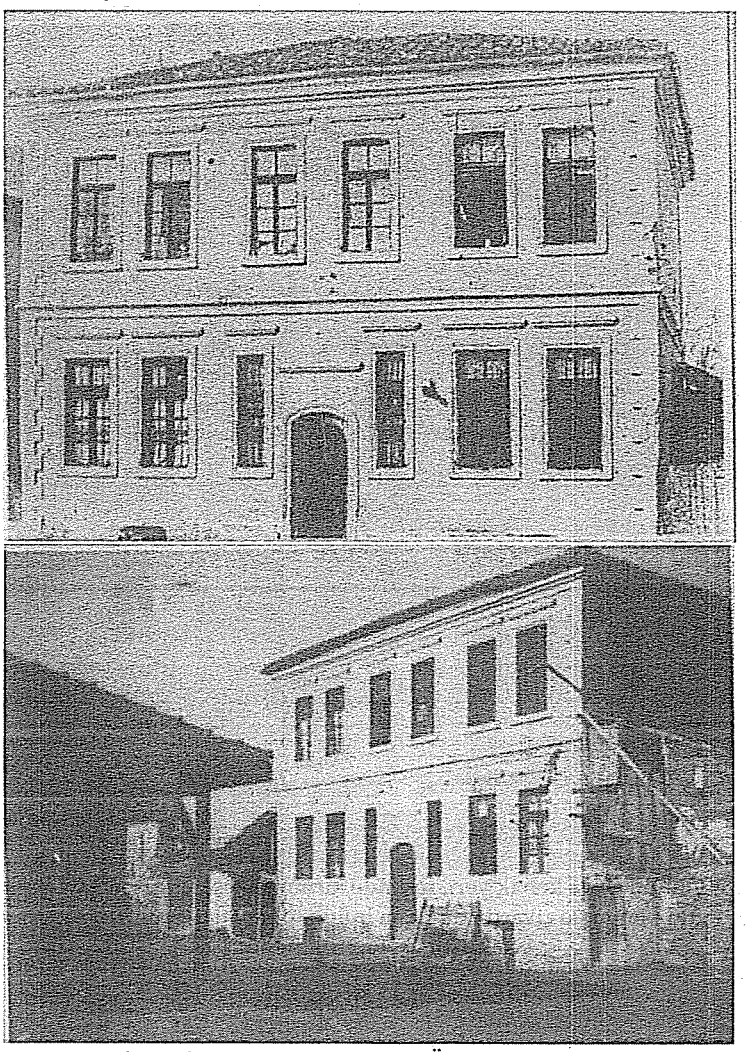
Petrosyan, Yuriç Asatoviç, *Sovyet Gözüyle Jöntürkler*, (çev. Mazlum Beyhan, Ayşe Hacıhasanoğlu), Bilgi Yayınevi, Ankara 1974.

Şerif, Leyla, "İnsan, Âlemde Hayâl Ettiği Müddetçe Yaşar", *Köprü*, S. 19, Üsküp 2006, s.1-47.

Tansü, Yunus Emre ve Neslihan Bolat Bozaslan, "Yahya Kemal Beyatlı'nın Siyasal Portresinin Ana Çizgileri", *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, VI/12, (2016), s. 107-125.

Yücebaş, Hilmi, *Bütün Cepheleriyle Yahya Kemal Hayatı-Şiirleri*, Aka Kitapevi, İstanbul 1962.

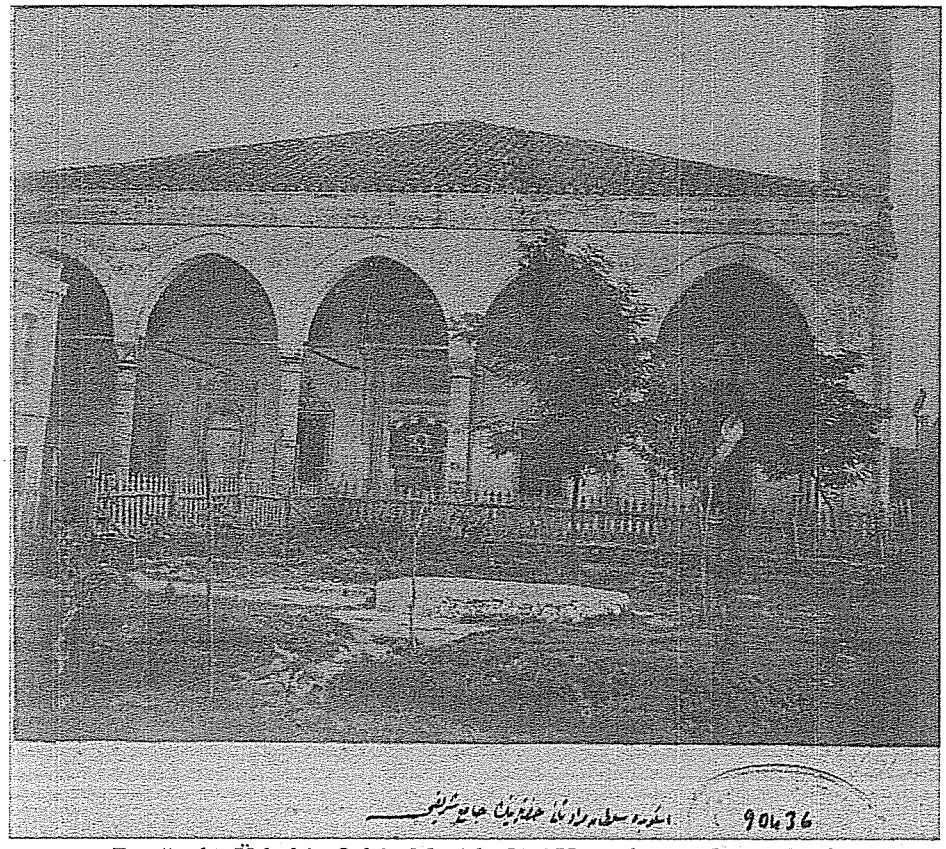
EKLER

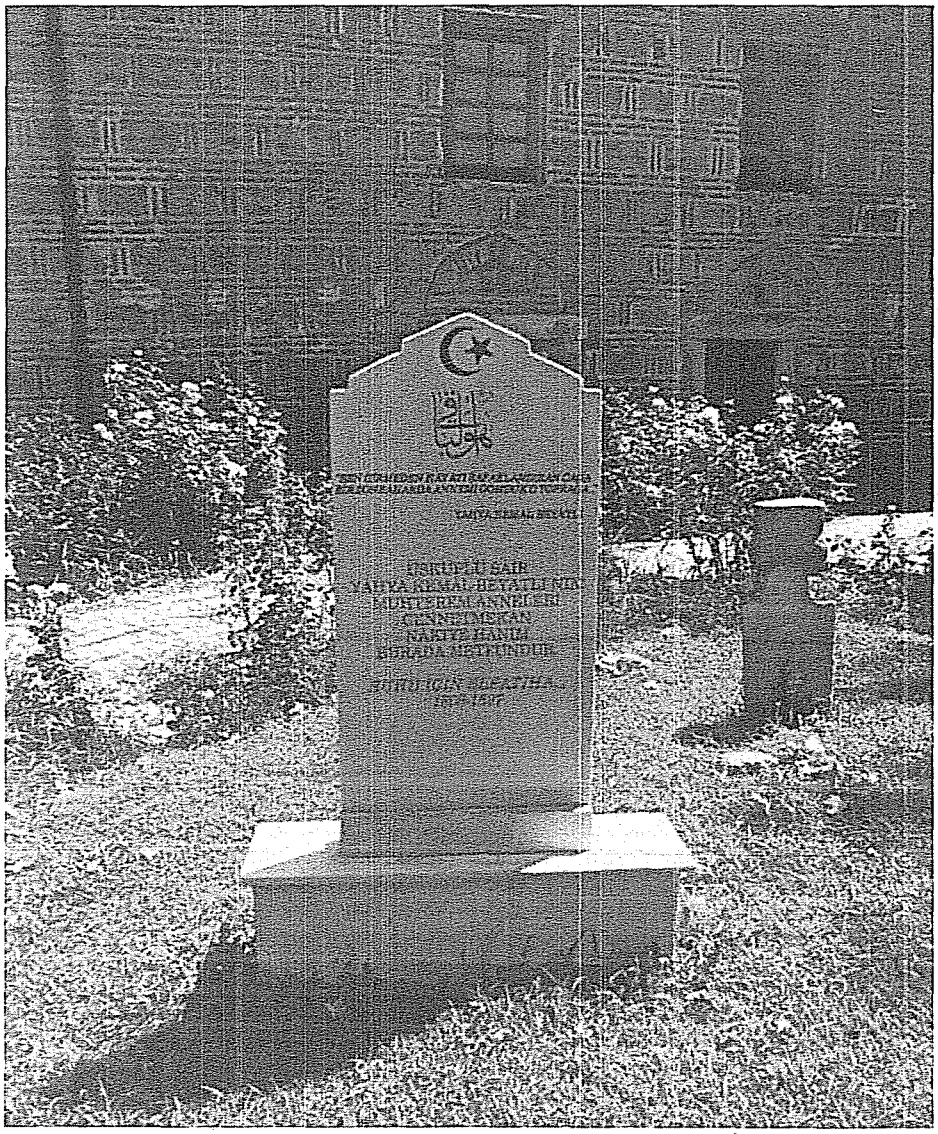
Fotoğraf 1: Yahya Kemal Beyatlı'nın Üsküp'te doğduğu konak (*Köprü*, S. 19, Üsküp 2006, s. 10).

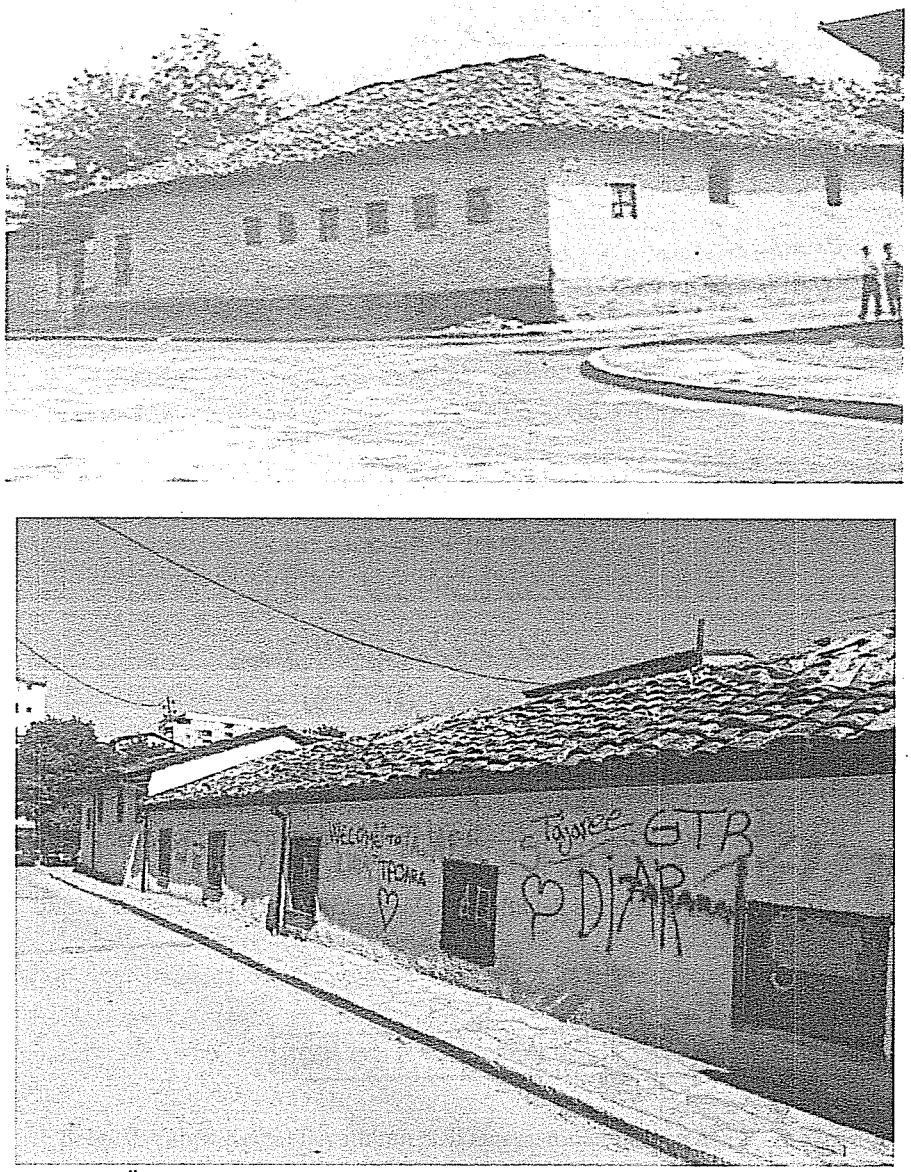
Fotoğraf 2: Günümüzde konak yeri, resimde kırmızı ile işaretlenen alan olarak düşünülmektedir. Bu konuda o civarda dükkânı bulunan esnaflar ile mülakat yapılarak elde edilmiştir (Foto. Ertan Emin).

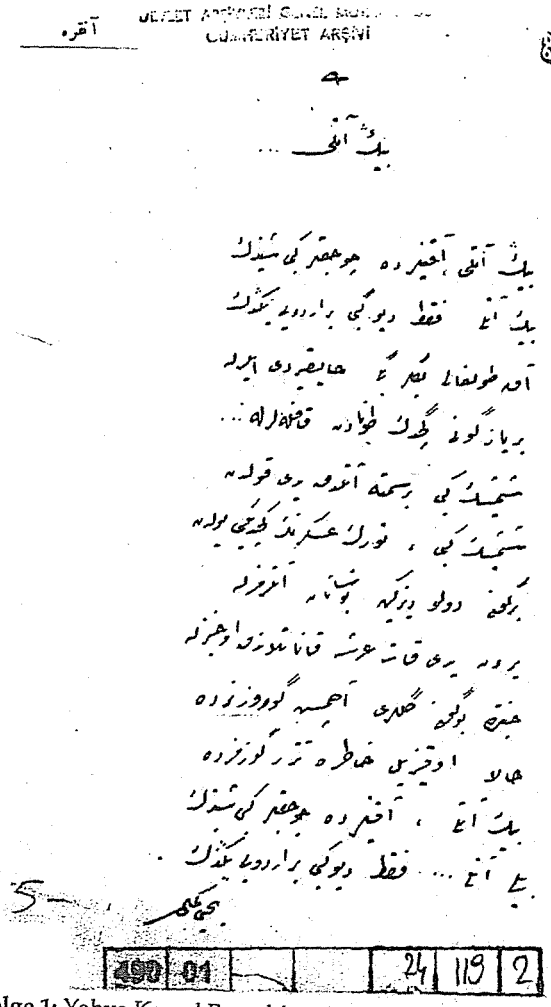
Fotoğraf 3: Üsküb'te Sultân Murâd-ı Sânî Hazretlerinin Cami-i Şerifi (Antonino Morten, *Sultan II. Abdülhamid Han Fotoğraf Albümü*, 90436).

Fotoğraf 4: Yahya Kemal Beyatlı'nın annesi Nakiye Hanım'ın Gazi İsa Bey Camii'nin bahçesinde bulunan mezarı (Foto. Ertan Emin).

Fotoğraf 5: Üsküpte Rifâi Tekkesi'nin eski ve günümüzdeki halleri (Ekrem Hakkı Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mimârî Eserleri Yugoslavya III*, İstanbul 2000, s. 282; Ertan Emin Arşivinden).

Belge 1: Yahya Kemal Beyatlı'nın kaleme aldığı Bin Atlı adlı şiiri.

2/6

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Fişe işlendi

C. H. P. Genel Sekreterliği
T. N. 05643
Evi:

Cumhuriyet Halk Partisi
Genel Sekreterliğine

24. VI. 1943 tarihli, 12 ve 37240 numaralı mektubla tebliğ buyurulmuş emri aldım. Büyük partinizin, tevdi ettiği şerefli vazife münasebetile, iltifat ve terfiimize teşekkür eder yüksek saygılarımı sunarım.

Yahya Kemal Beyatlı
27. VI. 1943.

XIII
28, VI, 1943
W.K.

Gönderin Başyaver
2 - VII - 1943
Z. M. E.

5.

490 01 387 1637 4

Belge 2: Yahya Kemal Beyatlı'nın Sicil Dosyasında bulunan kendi el yazısı.